

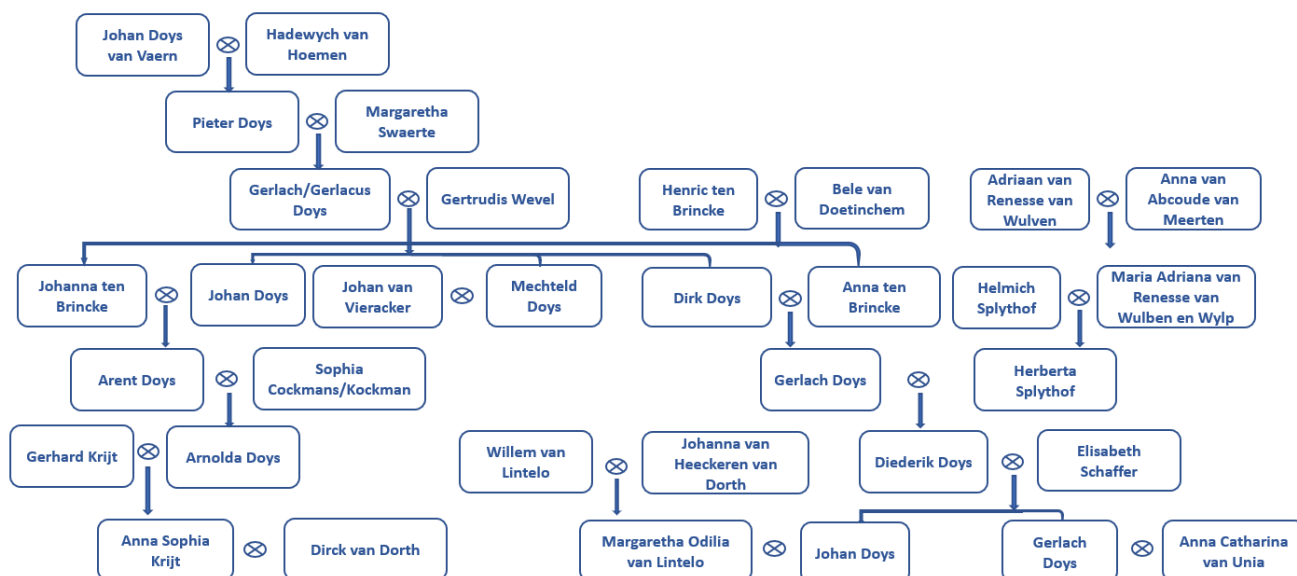
Vosbergen

Albert van der Kaap

Het goed Vosbergen, ten noord-oosten van Heerde, wordt voor het eerst genoemd in een document uit 1558, waarin de edelman Gerlich Doys uit Deventer, getrouwd met Gertrudis Wevel, bij testament de beschikking krijgt over deze bezittingen. Hij erfde het goed van zijn vader Peter Doys.

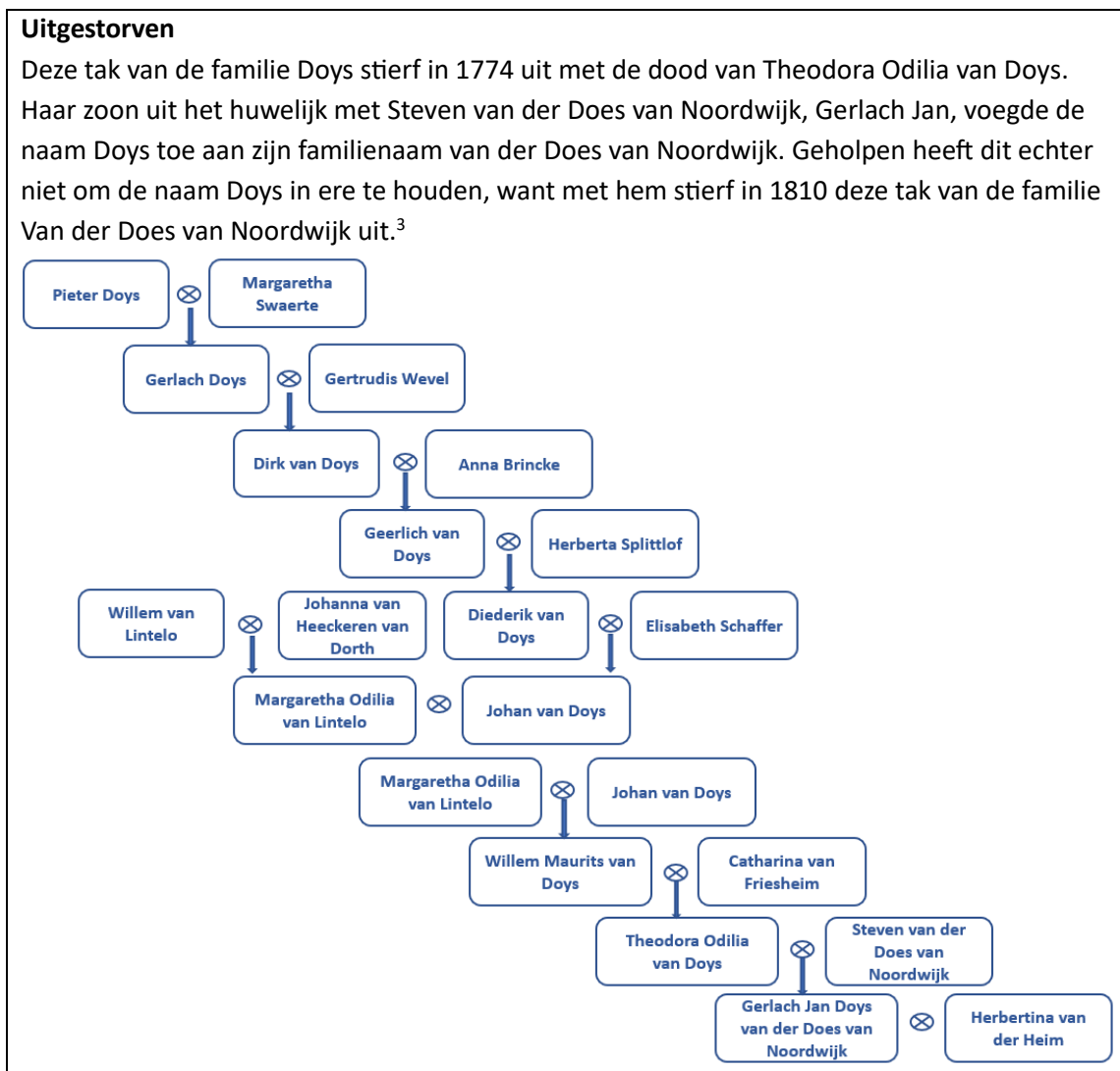
Vosbergen (op de kaart krijtshijs genoemd) door J. van Geelkercken in 1628 en in 1731 door Cornelis Pronk.

Peter of Pieter Doys trouwde in 1479 met Margaretha Swaerte. Hij overleed in 1510. In 1507 neemt hij het recht van tienden in Heerde over van de familie De Vos van Steenwijk. Dit is een mogelijke verklaring voor de naam 'Vosbergen'. Om de opbrengsten van dit recht te kunnen opslaan bouwt

men een 'spijker', een stenen voorraadschuur.¹ Voor het eerst wordt het 'spyker' genoemd in een document uit 1558 waarin de edelman Gerlich Doys uit Deventer bij testament beschikking krijgt over de bezittingen in Heerde.

Deze Geerlich of Gerlach Doys van Vrieschewijk, zoon van Peter en Margaretha, werd rond 1480² geboren en overleed op 2 januari 1559. Hij trouwde in 1516 met Gertrudis (Geertruid) Wevel, geboren rond 1493 en overleden op 21 november 1573.

Van Doys naar Krijt

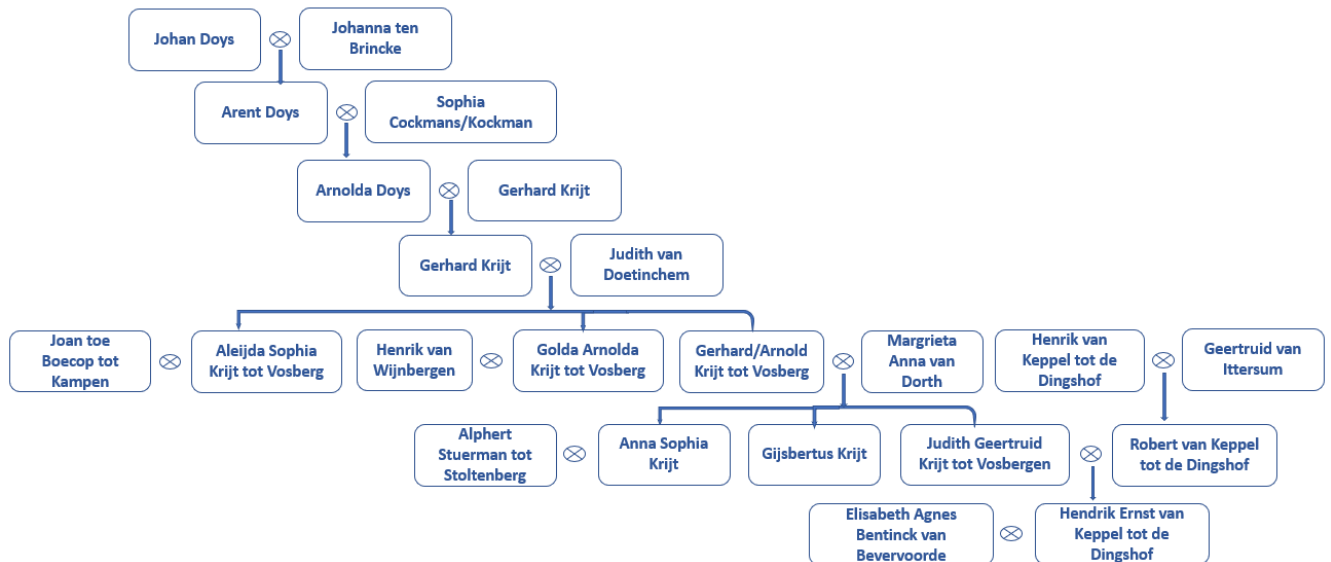
Via zoon Johan en kleinzoon Arend komen de bezittingen in Heerde in handen van

¹ Het woord spieker of spijker komt uit het Latijn. Hierin is "spicarium" een opslagplaats voor graan (=spica).

² In deze periode in de geschiedenis was de datum waarop iemand stierf veel belangrijker dan de datum waarop iemand geboren werd. Elk jaar moest er namelijk op zijn of haar sterfdag voor het zieleheil van die persoon gebeden worden, een niet onbelangrijke inkomstenbron voor kerken en kloosters. Zie bijvoorbeeld het begin van het artikel over Borgbeuningen.

³ https://www.dbnl.org/tekst/aa_001biog05_01/aa_001biog05_01_0488.php

achterkleindochter Arnolda Doys en haar man (en achterneef) Gerrit Krijt. Het is waarschijnlijk pas hun zoon, die het huis bouwde, dat het jaartal 1623 in de gevel draagt. Op een kaart van Jacob van Geelkercken uit 1636 staat het huis, dat daarop Krijthuys wordt genoemd, voor het eerst afgebeeld.

Krijt

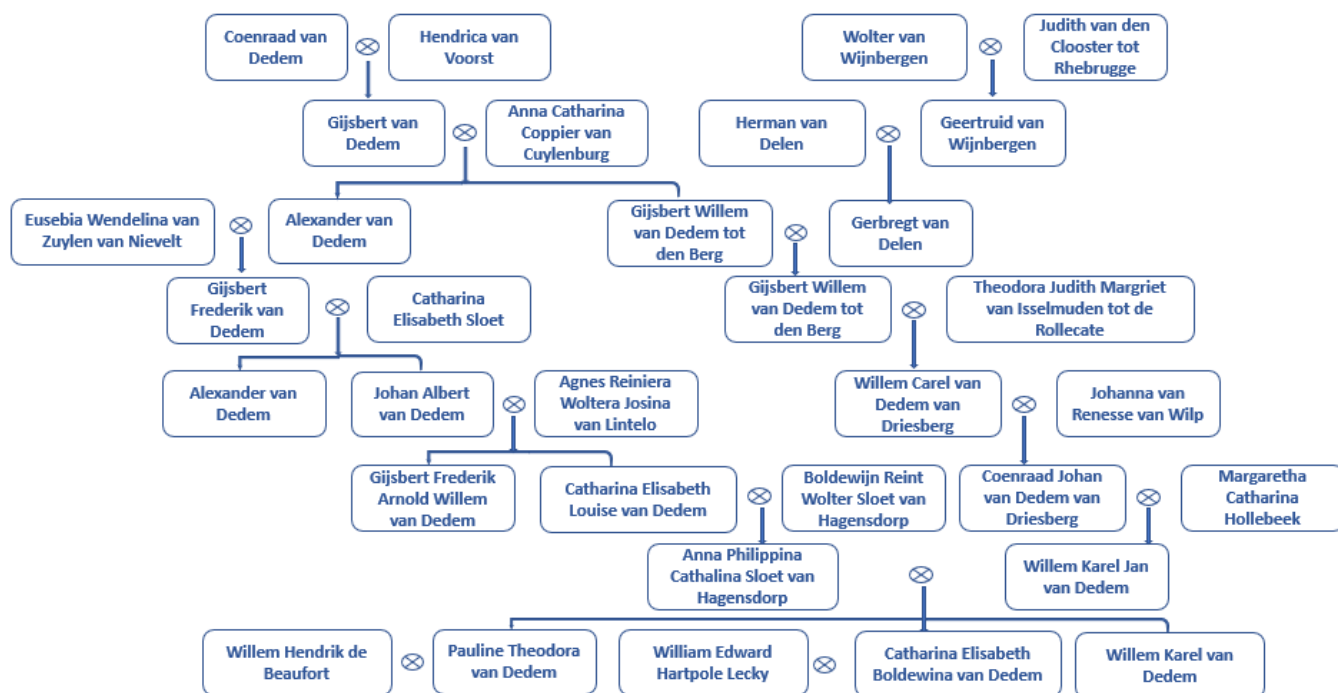
In 1648 woont Gerrits zoon, ook een Gerrit Krijt, getrouwd met Judith van Doetinchem, er permanent. Op het landgoed spelen landbouw en veeteelt een belangrijke rol, maar ook de papierindustrie was belangrijk op Vosbergen. Het is mogelijk dat dit de reden was om naast de reeds bestaande watermolen een tweede molen te bouwen. Tussen 1642 en 1698 krijgt Gerrits zoon, die ook weer Gerrit of Gerhard heet (hoewel hij in sommige bronnen ook Arnold wordt genoemd) een aantal papiermolens in zijn bezit en het landgoed floreert. Maar al gauw krijgt hij toch financiële problemen en moet hij op de grond en de molens een hypotheek nemen. Een aantal molens wordt verkocht.

Van Dedem

Als Gerrit in 1714 sterft wordt de erve, hoge en lage landerijen een jaar later door de erfgenamen, onder wie, Margrieta Anna van Dorth, voor 16.800 gulden verkocht aan Alexander van Dedem, richter van Oldebroek. Het erf voor de poort van Vosbergen verpacht hij aan Gijsbert Jacobs en Annetje Hendriks.⁴ Zijn afstammelingen bezitten het landgoed nog steeds.⁵

⁴ <https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/archief/2.21.049?page=2>

⁵ <https://epe-heerde.knnv.nl/wp-content/uploads/sites/8/2021/01/2021-Rapport-landgoed-Vosbergen.pdf>

Alexander werd gedoopt op 26 oktober 1658 in Zwolle en overleed op 11 september 1741 in Arnhem. Hij trouwde op 27 juni 1697 in Harderwijk met Eusebia Wendelina van Zuylen van Nievelt, dochter van Philip van Zuylen van Nievelt en Bitter Heeck. Hij zat vanaf 1681 in het stadsbestuur van Harderwijk. Hij hielp zijn oudste zoon Gijsbert Frederik (1698 in Huis Schouwenburg – 17 oktober 1763 Heerde) om ambtsjonker van Heerde te worden door in 1717 Vosbergen aan hem over te dragen, waardoor zijn zoon tevens gegoed genoeg werd om “wachtend” lid van de Ridderschap van Veluwe te worden. Hij trouwde met Catharina Elisabeth Sloet, geboren op 1 augustus 1709 in Diepenheim, overleden op 20 februari 1772 in Heerde, dochter van Jan Albert Gabriel Sloet en Adriana Josina van Haersolte.

Hun oudste zoon Alexander werd als ambtsjonker in 1765 toegelaten tot de Ridderschap van de Veluwe. Als hij in 1798 ongehuwd sterft, erft zijn broer Johan Albert (militair), getrouwd (op 7 juli 1775 in Hattem) met Agnes Reiniera Woltera Josina van Lintelo, Vosbergen. Hij vestigt zich dan met zijn zoon Gijsbert Frederik Arnold Willem, geboren op 20 april 1776 in Vorchten, overleden op 28 juli 1837, op Vosbergen. Na diens ongehuwde overlijden komt Vosbergen in handen van zijn zuster Catharina Elisabeth Louise (1778-1851), getrouwd met Boldewijn Sloet van Hagensdorp.

Na het overlijden van Boldewijn Sloet probeerden de kinderen uit het huwelijk van zijn jongste dochter, Anna Philippina Cathalina Sloet van Hagensdorp het huis te behouden en er 's zomers te komen. Anna trouwde met Willem Karel Jan van Dedem. Hun kinderen waren Willem Karel, Elisabeth Lecky – van Dedem en Pauline de Beaufort – van Dedem.

Willem Karel (1839-1895) kocht in 1864 Vosbergen van de erfgenamen Sloet-Van Dedem. Na een loopbaan als advocaat in Semarang, werd Willem burgemeester van Hoorn, lid van de Tweede Kamer en ten slotte Minister van Koloniën in het kabinet Van Tienhoven. Na de val van dit kabinet onderneemt hij een reis naar Brits-Indië, waar hij in 1895 overlijdt. Zijn vrienden laten een graf ontwerpen door de bekende bouwmeester Cuyper. Het graf bleek een paar geleden nog steeds

in goede staat te zijn op het kerkhof van Calcutta. In Hoorn staat, in het Noorderplantsoen, een gedenknaald voor hem.⁶

Gijsberts zusters waren beide hofdames van Koningin Sophie, de eerste vrouw van Koning Willem III. Vele jaren later wordt Pauline grootmeesteres.

Pauline Theodora werd geboren op 7 november 1846 Roermond en overleed op 23 juni 1931 in Driebergen. Zij trouwde, op 48-jarige leeftijd, op 27 september 1895 met Willem Hendrik de Beaufort, die eerder, op 3 juli 1868, getrouwd was met Baudina Lucia Ebella van Sminia.

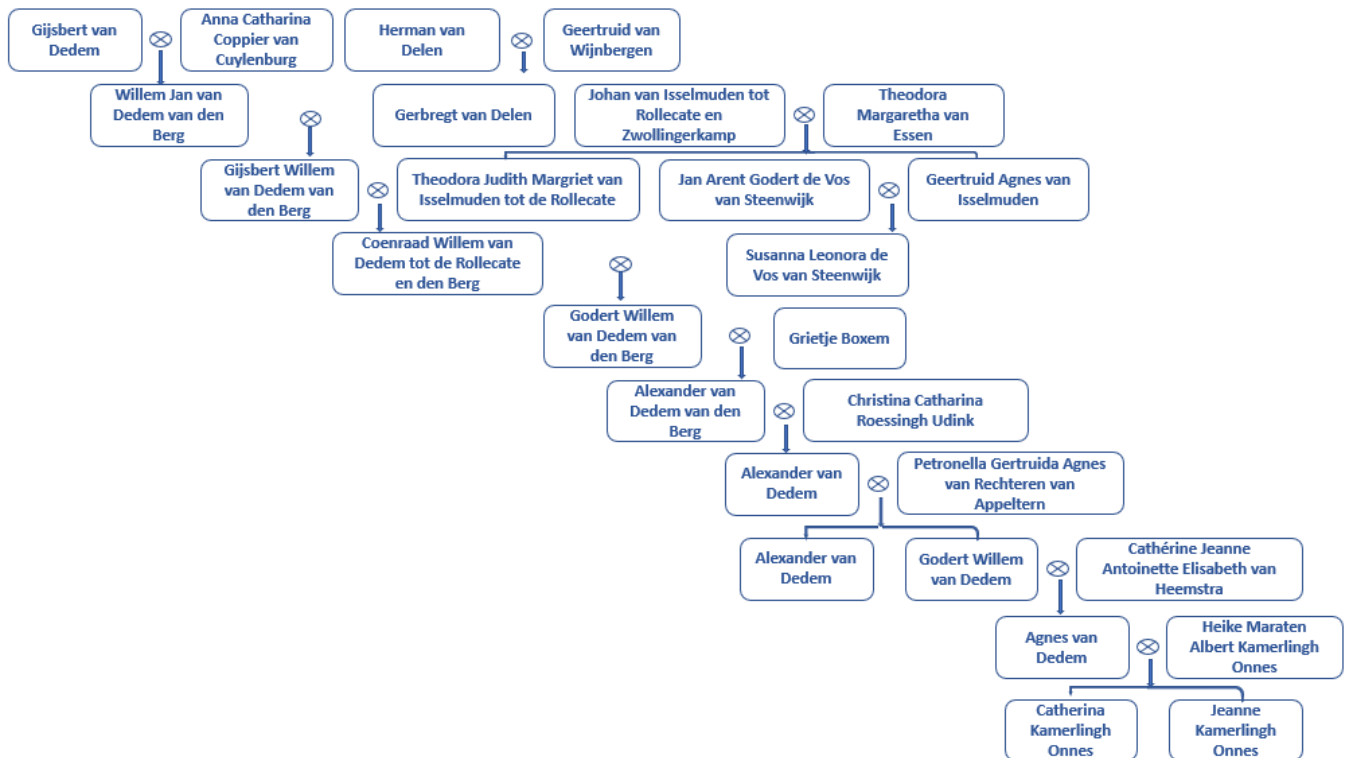
Pauline had geen kinderen en laat, in 1931, Vosbergen na aan een ver familielid (zie de schema's in dit artikel), baron Alexander van Dedem, geboren op 21 maart 1896 in Dalfsen en overleden op 10 december 1983 in Hattem. Alexander was de zoon van baron Alexander van Dedem, geboren op 7 oktober 1867 in Dalfsen, overleden op 16 juli 1912 in Dalfsen en gravin Petronella Gertruida Agnes van Rechteren van Appeltern.

Alexander woonde op Den Berg in Dalfsen, een huis dat hij niet zonder moeite in stand houdt. Hij zat dan ook niet te wachten op meer zorgen en schuift zijn erfgoed in 1936 door naar zijn broer, Godert van Dedem, geboren op 10 oktober 1902 in Staphorst en overleden op 17 januari 2002.

⁶ https://nl.wikipedia.org/wiki/Willem_Karel_van_Dedem

Godert trouwde op 19 maart 1929 in Rijsenburg/Driebergen met Cathérine Jeanne Antoinette Elisabeth van Heemstra, dochter van Gijsbert Jan Anna Adolph van Heemstra en Marie Isabelle Anne Josine Charlotte Godin de Beaufort. Zij scheidden op 21 juni 1946 in Driebergen. Godert hertrouwde op 8 oktober 1947 in Londen met Gustave Wilhelmine Adolphine Woltera van Rappard.

Heike Maraten Albert Kamerlingh Onnes.

Godert gaf niet veel om huizen (en steen), maar bemoeide zich intensief met bos en lanen. Helaas komt er niets terecht van een geplande restauratie van het huis door het uitbreken van de oorlog. Tijdens de oorlog krijgt het kasteel inkwartiering van Duitse soldaten en heeft daar ernstig van te lijden. Daarna heeft het ook nog te lijden door de huisvesting van evacués uit de Randstad. Vosbergen verandert dan ook praktisch gesproken in een ruïne.

Na de oorlog komt het kunstenaarsrechtspaar Kloek op Kasteel Vosbergen wonen. Ze geven er onder andere lezingen en concerten en organiseerden tentoonstellingen. Het echtpaar blijft tot begin jaren zeventig op Vosbergen; later wonen zij in de naastgelegen boerderij. Het huis is inmiddels aan een totale restauratie en woningverbetering toe, die in de jaren 1972-1974 (of 1970-1972) met behulp van wat toen Monumentenzorg heette en subsidies plaatsvindt. In 1972 komen de dochter van Godert van Dedem, Geertruid Agnes Kamerlingh Onnes-van Dedem (geboren op 12 mei 1929), haar man, Heike Kamerlingh Onnes en hun twee dochters Jeanne en Catherine er wonen. Geertruid Agnes Kamerlingh Onnes woont er nog steeds.⁷

In 1985 werd het in de Rijksmonumentenlijst opgenomen.

Het huis

Op het voorplein van het kasteeltje bevindt zich een bouwhuis, en volgens oude afbeeldingen hebben er eerder aan weerszijden twee gestaan. Van het 80 ha grote landgoed maken ook enkele historische boerderijen deel uit. In de 19e eeuw stonden er eveneens twee papiermolens op het landgoed, waarvan alleen nog een stelsel van watergangen/rabatten en een watervalletje getuigen. Het grachtenstelsel wordt gevoed door beken die via de Grift uiteindelijk in de IJssel uitmonden.

Achter het huis staat een van de oudste rode beuken van Nederland. Het weiland tegenover het huis is jarenlang in de winter als ijsbaan voor het dorp gebruikt.⁸

⁷ <https://epe-heerde.knnv.nl/wp-content/uploads/sites/8/2021/01/2021-Rapport-landgoed-Vosbergen.pdf>

⁸ <https://www.adelinnederland.nl/binnenkijken-op-kasteel-vosbergen-bij-de-familie-kamerlingh-onnes-van-dedem/>

Jeanne en Catherine Kamerlingh Onnes, dochters van Heike en Agnes.

Kasteel Vosbergen bij Heerde.